

Kristiansand kommunes opplæringskurs i kap. 9

14.03.2018



Tjenester for utviklingshemmede over 18 år

- 31 bofelleskap
- 1 ambulerende tjeneste
- 4 dagsenter

Tjenesteområder	Kristiansand	
	Årsverk	Ansatte
<i>Utviklingshemmede</i>		
Boligoppfølging	295	473
Ambulerende tjenester	24,1	
Aktivitetssentrene	40,58	

* Aktivitetssenter er i samdrift med boligoppfølging.





§ 9 i helse- og omsorgsloven

Aktuell for: Utviklingshemmede (barn og voksne)

Godkjent : 14.10.2016 Godkjent av: Tor Kydland

<http://lovdata.no/lov/2011-06-24-30/§9-1>

MÅL/ HENSIKT:

Punkt 13 og 14 er lagt til

DEFINISJONER:

Personell angitt i § 9.7 i loven er i Kristiansand kommune:

Den som har det daglige ansvaret for tjenesten: Avdelingsleder.

Faglig ansvar for tjenesten: Tjenesteleder.

Overordnet faglig ansvar for tjenesten: Kommuneoverlegen

ANSVAR:

Akutte tvangstiltak etter § 9.5.a: Den som utfører tvangstiltaket

Planlagte tvangstiltak etter § 9.5.b og c: Den som har det overordnede faglige ansvaret for tjenesten.

Saksbehandling etter § 9.5.b og c: Tjenesteleder.

BESKRIVELSE:

1. Alle vedtak om tvang etter **§ 9.5, b. og c** i helse- og omsorgstjenesteloven skal gjøres i pasientjournal i Profil, «**skjema/plankategori tvang/KHOL kapittel 9**».
2. Vedtakene skal utarbeides av fagperson som kjenner pasienten godt i samarbeid med Avdeling for Voksenhabilitering.

3. Endelig saksbehandling av vedtak gjøres av faglig ansvarlig for tjenesten..
4. Faglig ansvarlig sender endelig vedtak til overordnet faglig ansvarlig for undertegning.
5. Overordnet faglig ansvarlig sender vedtakene til Fylkesmannen med kopi til Avdeling for Voksenhabilitering, verge og pårørende.
6. Tiltak iverksettes etter godkjenning av Fylkesmannen.
7. Vedtak skal være tidsavgrensede, maksimalt 12 måneder.

8. Akutte tvangsvedtak etter **§ 9.5.a** dokumenteres i tvangsprotokoll i Profil.
9. Kopi sendes daglig ansvarlig.
10. Daglig ansvarlig videresender protokoll til verge/pårørende og faglig ansvarlig.
11. Faglig ansvarlig videresender kopi av vedtaket til Fylkesmannen.
12. Tvangsprotokollen skal evalueres innen tre uker etter hendelsen av daglig ansvarlig og den som skrev protokollen.
13. Kommuneoverlegen skal holde oversikt over oversendte vedtak og tilbakemeldinger fra Fylkesmannen

KRISTIANSAND KOMMUNE – HELSE OG SOSIAL

Postboks 417 Lund | 4604 Kristiansand

Telefon: 38075000 | E-post: postmottak@kristiansand.kommune.no

Side 1 av 2

KVALITETSSYSTEM FOR HELSE OG SOSIAL

§ 9 i helse- og omsorgsloven

14. Hvert halvår sender tjenesteledere oversikt over antall **§9.5.a**-vedtak som er gjort, fordelt på antall pasienter.

HENVISNINGER:

[Lovteksten](#)

[Brev og utdypende dokumenter fra Helsedirektoratet](#)



Opplæringskurs

- 4 ansatte fra ulike bofelleskap i tjenesten
- Ulik erfaring og kompetanse

- Kurs for nyansatte
 - Med fast intervall, bl.a. før sommerferien





Formål:

- Kunnskap om kapitel 9
- Bevisstgjøring av bruk av tvang makt
 - Hva er vesentlig skade?
- Begrense bruk av makt og tvang
- Vite forskjell mellom et tvangsvedtak og tvangsprotokoll

1





Etikk

- Rett til selvbestemmelse
- Rett til å treffe egne valg
- Rett til å være seg selv
- Rett til ikke å bli utnyttet
- Rett til privatliv
- Rett til forsvarlig levestandard, forsvarlig tjenestetilbud, opplæring og utdanning eller meningsfullt arbeid og aktivitetstilbud
- Rett til fravær av tvang
- Rett til tro og livssyn
- Rett til å benytte rettigheter

4





Vesentlig skade

- Fysisk skade på egen person
- Psykiske skader på egen person/ hemming av egen utvikling
- Sosialt fornedrende atferd
- Fysiske skader på annen person
- Materielle skader på egne eiendeler
- Materielle skader på andres eiendeler



Case til diskusjon

HELSE OG SOSIAL



Kan du nekte en dame med utviklingshemming å kjøpe godteri hver dag?

- Når oppstår fare for vesentlig skade?





Case

- En mann med utviklingshemming røyker to pakker sigaretter om dagen. Personalet mener dette er mye og at faren for helseskade er stor. Samtidig medfører det store forbruket med røyk økonomiske utfordringer for han.



Hverdagstvang

- Hvem bestemmer i hverdagen, egentlig?
- Lytter vi?
- Gir vi dem valg? Og får de lov å ta feil valg?
- Hvem bestemmer når bruker er mett?
- Hvem bestemmer aktivitet, musikksmak, klesstil, hvordan leiligheten skal se ut?
- Hva er det gode liv?

Hva anses ikke som tvang?

HELSE OG SOSIAL



Nedre grenser i forhold til vekking

- Beskjeder og motivering om å stå opp
- Lukke opp vindu for å lufte
- Slå på lyset
- Sette på kaffetrakteren
- Generelt husarbeid
- Sette på radio/musikk/TV på moderat lydnivå
- Håndledning uten motstand
- Løfte forsiktig på dyna- uten å dra den av

17



Uakseptabelt i forhold til vekking

- Dra av dyna helt
- Trusler om diverse hvis vedkommende ikke står opp
- Dra eller slepe vedkommende ut av senga
- Bruke høy stemme
 - Men dette er ingen fasit....

Tvangsprotokoll

- **Hvordan fylle ut en tvangsprotokoll?**
- Være objektiv og saklig når du skriver, ingen synsing
- Den ansatte skal ha påfølgende samtale med leder/faglig ansvarlig etter hendelsen.
- Kopi sendes til overordnet faglig ansvarlig, fylkesmannen, pårørende og verge. Beslutningen kan påklages. Men ikke la det stoppe deg i å skrive.
- Bedre å skrive en for mye enn en for lite!

25

Eksempel

Kari lugger Per mens de sitter i sofaen i fellesstua. Per gråter og prøver å komme løs fra situasjonen, men klarer det ikke. Personalet går bort til Kari og bryter opp hånden til Kari slik at hun mister grepet og slipper Per. Per løper ut av rommet.

Eksempler på andre løsninger for å unngå tvang og makt

- Omlegging av turnus (ant. personer, vaktens lengde, vaktskifte, når er det behov for personal m.m)
- Omlegging av rutiner (hva er nødvendig at den enkelte skal gjøre, kravsituasjoner)
- Skape gode og trygge relasjoner mellom tjenesteyter og tjenestemottaker, med stor vekt på selvbestemmelse for bruker
- Struktur og forutsigbarhet
- Trening i kommunikasjon / verbale ferdigheter
- Fysiske rammebetingelser
- Hjelpemidler
- Tegnøkonomi/ atferdsavtaler

Case

- Bruker har fått beskjed om å slanke seg fordi det er fare for Diabetes type 2. Han har nettopp spist en stor porsjon lasagne og ønsker mer.
- Hva gjør du?



Oppsummering:

- Hva må vi vurdere før vi bruker tvang og makt?
 - Vesentlig skade
 - Alternative tiltak
 - Etisk forsvarlig
 - Faglig forsvarlig
 - Selvbestemmelse
- Engangstilfelle?
- Har det skjedd før?
- Vedtak eller tvangsprotokoll?



Oppdateringskurs og videre veiledning

- Gruppen inviteres inn til personalmøter i avdelingene
- Samtale med daglig ansvarlig og veiledning knyttet til enkeltmeldinger
- Tema på personalmøter
- Kollegaveiledning i konkrete situasjoner





Kristiansand kommune

Telefon 38 07 50 00

postmottak@kristiansand.kommune.no

kristiansand.kommune.no

Opplæringskurs i KOHL, kap. 9

Linda Torsvik - linda.torsvik@kristiansand.kommune.no